

PRELOM

Izhaja vsak četrtek. —
Naročnina letno Din 30.—.

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ul. št. 8 v
Ljubljani.

Telefon št. 3770. — Pošt.
ček. račun št. 10.499.

A. Kuster:

Kvišku srca!

Še pokriva sneg naše gore in poljane, toda čuti se že topel dih pomladi, ki prinaša človeku in naravi novo življenje po zimskem mrtvilu.

Še je mogoča reakcija, toda kaj to pomeni? Saj vemo, da more biti le kratkotrajna in da je pomlad pred durmi in z njo prebujenje v novo življenje. Vsa priroda je podvržena zakonu, po katerem slede v neskončni vrsti po dobi življenja, razvijanja in dozorevanja doba staranja, propadanja, smrti.

Vse, kar živi, je zapisano smrti in v smrti je tajna kal novega življenja. Narava rabi počitka, da zamore roditi novo silnejše življenje.

Napaka modernega človeka, posebno pa meščana, tiči v tem, da se je oddaljil od prirode, ki ni samo vir življenja, ampak tudi najboljša učiteljica. Ako bi današnji človek živel v tesnejši zvezi s prirodo, kot to dela kmet, bi spoznal, da veljajo isti naravni zakoni kot v fizikalnem, tudi v duhovnem in moralnem svetu.

Po istem naravnem zakonu nastopajo v življenju posameznika in naroda perijode težke moralne depresije. Naš narod preživlja tako dobo težke duševne krize in apatičnega obupavanja. Nastopajo apostoli pesimizma in smatrajo za svojo dolžnost, da grene sebi in drugim življenje s tem, da pripovedujejo ljudem, da je vsak napor zaman in da ne bo nikdar bolje. Ne verujete tem lažnim apostolom! Niso slabi ljudje; ujeli so se v mreže svoje lastne

zmotne črnoglednosti in varajo pred vsem samega sebe. Ne verujte njim, ampak verujte v vstajenje, ki je zapisano v večnih zakonih vesoljstva.

Duševna depresija in apatija je le nujno potrebna doba moralnega počitka, ko se zbira in pripravlja v človeku in narodu moralna energija za novo življenje, ki že prihaja.

Vi vsi, ki nosite težko breme vsakodnevnih borbe za kosček kruha, ki trpite preganjanje in krivico od onih, ki bi vam morali biti bratje, ne obupajte, ampak verujte! Še vlada v vaših srcih zima, toda poraja se vera, ki ustvarja čudeže! Vera v lepšo bodočnost posameznika, naroda in države, ki jo moramo izkovati iz jeklene volje vsega, kar je zdravo in pošteno v našem narodu. To je naš evangelij, ki ga prinašamo borci vam, ponižanim in razžaljenim. Sprejmite ga pobožno v svoja srca in preženite temne sence črne obupa! Ponesite ga kot apostoli svetle vere svojim prijateljem in znanjem, da se prebudi vsa moralna energija našega naroda, prekaljena v trpljenju, kot mogočen val k ustvarjanju novega življenja. Ne strašite se ovir, preganjanja in zaničevanja, saj so druge tudi preganjali in zasmehovali, zakaj bi pa nas ne?

Ali ne vemo, da je odpor temnih sil brezupen in da bo zmaga naša, ker je tako zapisano v knjigi Usode?

Božji bojevniki, kvišku srca in smelo naprej k zmagi!

Združenje borcev Jugoslavije

priredi

v nedeljo 11. marca ob pol 11. dopoldne

velik javen zbor

v veliki dvorani pivovarne Union v Mariboru

Vsi bivši vojaki iz svetovne vojne in tisti, ki ste služili v Jugoslaviji, na zbor!

Pride naj tudi mladina in vse ostalo pošteno ljudstvo!

Na zboru bodo govorili med drugimi tudi delegati „Boja“ iz Ljubljane, tovariši:

Kuster Avgust, predsednik Združenja borcev Jugoslavije;
Lorger Alfonz, I. podpredsednik „Boja“ in predsednik vojnih dobrovoljcev;

Ivan Matičič, II. podpredsednik „Boja“ in
Vidmar Stane, član osrednjega izvršnega odbora „Boja“.

Posebni vlak v Maribor

bo vozil iz Ljubljane v nedeljo, dne 11. marca ob 6. uri zjutraj. Povratek v Ljubljano ob 22. uri zvečer. Cena vožnje v Maribor in nazaj znaša Din 50.— in se sprejemajo udeleženci iz vseh postaj od Ljubljane do Celja, Kjer lahko vstopajo in ob povratku izstopajo. Prijave sprejema pisarna „Putnik“ v Ljubljani in pisarna „Boj“ v Ljubljani, Kolodvorska ulica 8 do najkasneje dne 3. marca. — V Mariboru se bo vršil ta dan Invalidski kongres in zbor „Združenja Borcev Jugoslavije“. Ta velika manifestacija bojevniske solidarnosti in Jugoslovanske državne misli na naši severni meji bo združila gotovo vse, kar čuti za državo, tako, da bo posebni vlak iz Ljubljane v nekaj dneh razprodan! Prijavite se takoj, da bo udeležba čim večja in manifestacija popolna!

Čitajte tudi „Bojevnika“, Poljanska cesta 48. Ček. račun 13.051.

Združenje borcev Jugoslavije („Boj“), osrednji izvršni odbor ima svojo pisarno v Ljubljani, Kolodvorska ulica 8. Telefon št. 3770. Stranke se sprejemajo ob delavnikih od 8. do pol ene in od 4. do 6. ure popoldne.

Vsa podrobna navodila glede ustanavljanja krajevnih organizacij kakor tudi siceršnja pojasnila se dobe v tajništvu.

Urednik „Preloma“ je vsak dan ob 18. uri v pisarni „Preloma“, Kolodvorska ul. 8.

Vojni dobrovoljci! Udeležite se zopet polnoštevilno rednega mesečnega sestanka, ki bo v sredo 7. marca ob 8. zvečer pri tov. Krečiču na Vidovdanski cesti.

ne mi, ampak ljudje, ki niso naše krvi, saj se jim je še tako posrečilo zasedati vse naše primorske kraje, do Postojne in še čez ter do temena Triglava.

Mislím, da bo tega premišljanja dovolj. Tak je položaj. Človek mora živeti z razmerami in tudi, če je treba, proti njim. Če te, prijatelj, straši še vedno stari avstrijski vojak in moti tvoje noči zaviti v belo rjuho prikazni, odpodi ga, ne verjemi mu. Časi so novi, postani tudi ti nov človek. Naši cilji so lepi in dobri, poznaš jih. Bodi naš, če te je volja, ker drugače ti bodo strahovi in prividi izpili kri.

Hitite s poravnavo naročnine. Kdor se ne misli naročiti na „Prelom“, naj list vrne po pošti z označbo „Nazaj“. —

Zahtevajte „Prelom“ v vseh kavarnah, gostilnah, brivnicah itd.!

Odgovor tebi, ki se obotavljaš.

Prijatelj idejnih smernic našega pokreta nam piše: Če bi me pozvali, naj se včlanim pri vas kot nacionalist, bi to takoj storil, ampak pod firmo nekdanjega avstrijskega vojaka — tega pa nikdar.

Ta ugovor sicer izvira iz dobrega mišljenja, vendar bom skušal pokazati, da ne drži. Najpoprej pa moram ugotoviti, da nekdanja prisilna, pod grozo smrtnih kazni izsiljena pripadnost k armadi nam sovražne države sedaj nikogar ne ovira, če je bil drugače poštenjak in iskren prijatelj svojega naroda, da bi bil dober državljani Jugoslavije. Izvzeti so seveda tisti, ki so pod avstrijskim režimom izdajalsko pribijali na križ svoje lastno ljudstvo in služili našim narodnim ugnetačem za volhne in pi-lavke. Poleg tega moramo pomisliti, da je naš narod prostovoljno stopil s Srbi in Hrvati v državno zvezo ter izrazil svojo jugoslovansko miselnost še pred zmago zavezniškega orožja v „majski deklaraciji“. Za poštenega, iskrenega rodoljuba in državljan biva pripadnost k avstrijski vojski ni in ne more biti sramotna, temveč je bila le nujen plod zgodovinskega razvoja. Pomislimo, da tudi bratje Srbi niso bili vedno svobodni in da so tudi oni prisiljeni služili Osmanlijam, dokler ni napočila ura osvobođenja. In to njihovo osvobođenje je danes v naših očeh tem večje in veličastnejše, ker so se osvobodili z nadčloveškimi napore in žrtvami. Naše osvobođenje sicer ne vsebuje toliko blestečih junaških činov, vendar nihče ne more zanikati, da je ves slovenski narod bil za svoje osvobođenje molčeč, toda vztrajen in prepričan boj, ki je zahteval tudi mnogo krvavih žrtev — slava jim — in se je nazadnje končal s pomočjo zaveznikov tako, kot so si tega že davno želeli najboljši sinovi našega naroda.

Po tej ugotovitvi splošnega značaja pa je treba naslednjega važnega pojasnila: V

„Boju“ se ne udružujejo stari avstrijski vojaki, marveč borci Jugoslavije, saj smo poleg kadrovcv vsi skoro do zadnjega člani rezervne armade naše države ter bomo, kadar udari ura, vsi kot en mož morali zgrabit za orožje, stopiti na branik domovine in položiti, če treba, življenje. Torej kot borci Jugoslavije se udružujemo, naši državi gredo vse naše misli. Če si, prijatelj, dober državljani z ozirom na celoto in ne le z ozirom na svojo stranko ali strančico, stopi k nam in — mir besedi.

Nadalje pa si oglejmo stvar tudi od le-te strani: Če morejo nekdanji avstrijski vojaki, celo taki, ki nikdar niso bili dobrovoljci, postati aktivni ministri, narodni poslanci in visoki uradniki, v rokah katerih je uprava in usoda države, potem imajo nekdanji avstrijski vojaki, toda sedanji borci Jugoslavije, od katerih danes ali jutri domovina lahko zahteva kri in življenje, vso pravico, da se udružujejo v novem, nacionalnem duhu, da se udružujejo z namenom, čim več koristiti Kralju, državi in narodu.

Doba, v kateri živimo, je doba konsolidacije, strnjevanja narodnih elementov, ki so jih sile zgodovinskega dogajanja toliko časa krivično ločevale. Kdor ima kaj razuma v glavi in kaj čuta v srcu za našo državo, za naš narod in za njegovo lepšo bodočnost, kdor ni do kraja zaslepljen, bo storil vse, kar olajšuje stapljanje, strnjevanje, usmerjanje v enoten in mogočen vsenarodni dih, nikar pa, da bi skušal ta blagodejni proces ovirati s tem, da tisočem in tisočem mož, ki so na živem telesu pretrpeli muke svetovne vojne, obeša na vrat nekakšno, češ, sramotno deščico z napisom: avstrijski vojak. Vendar to ni sramotna deščica za bivše borce iz svetovne vojne, marveč je sramotna deščica za njegovo bedastočo in podlost.

In ta podlost je tem večja, ker izvira iz zavednega neupoštevanja nekega dejstva, ki ga vsi poznamo. Naši bivši vojaki iz

svetovne vojne so stali na več frontah. Kdor je bil v Galiciji, dobro vé, s kakšno nevoljo so naši ljudje šli proti Rusom. Toda kmalu se je odprla še ena fronta, in sicer na Krasu. Skoro vsi slovenski vojaki so šli skozi njen pekel. Stali so tam sicer kot avstrijski vojaki, ampak na svoji zemlji, na nacionalni zemlji, ter jo branili zoper pohlepne sovražnika, ki se mu je za vsako ceno hotelo naših tal vsaj do Trbovelj in seveda še malo čez. Naš slovenski vojak, čeprav v avstrijski uniformi, je bil tu nacionalni borec, on se ni boril za Avstrijo, marveč za svojo zemljo. Poleg njega so tam stali Hrvati, Dalmatinci in Bosanci. In lahko rečemo, da je le hrabrost teh naših polkov zadržala sovražni naval in da bi brez njihove hrabrosti, brez obupnega njihovega odpora v naših krajih, torej v sedanjih delih naše nacionalne države, danes sedeli

Janko Čuček:

Mladina ob novem pokretu!

Govoriti dandanes o mladini v starem smislu je menda tvegana zadeva. Pod tem lepim imenom smo bili vajeni vendarle imeti nekaj drugega pred očmi, kakor pa to danes je. Poročila šolnikov in ostalih javnih delavcev so si na splošno edina le v tem, da je takozvana mladina, kolikor se njene duševne plati tiče, le žalosten konglomerat raznih sportnih in ljubavnih hrepenenj, katerim odoleva na za to primernih krajih. Materijalna plat stoji v veliki večini pred njo nerešena in brez upanja, da bo sploh kdaj dobro rešena. Nebojte se polasča mladega človeka apatičnost proti okolici, ki ga obdaja — saj se mu zdi, da ga ta ne razume, ker mu ne more nuditi navadnega eksistenčnega minimuma, ki bi ga usposobil za delo. Tako vidimo bilos, da je vsa inicijativa novih pokretov skoro brez mladine stopila v življenje. In ko nov pokret zapluje med ljudmi, se mladina le nerada spušča vanj — ker ve iz svoje kratke izkušnje, da gre navadno vsak nov pokret le za tem, da si mladino udnja, podvrže in si potem radi njene številčne moči pomaga po njenih glavah naprej.

In vendar skriva ta pojav v sebi veliko nevarnost za bodoče. Usode, ki čaka mladino, nima smisla iznova navajati, ker je o tem bilo že nešteto pisano. Jaz bi v tem sestavku hotel navesti le to, kar jaz sam, ki sem tudi star šele 26 let, občutim in kar naj predoči, kakšno naj bo razmerje med nami in novim pokretom. Da ne bo kdo mislil, da govorim iz golega nerganja in črnoglednosti, naj navedem, da mi tega radi mojega zadovoljivega življenskega položaja ni treba.

Kadarkoli smo izvedeli, da se je kakemu naših akademskih tovarišev ali tovarišic zgodila kak krivica, smo vsi v onem moglem srdu tiskali pesti ter se nemo spraševali, ali je dandanes kje kaka možnost, da se tudi mladim in starim odpre pot, ki bo vodila brez raznih nečednih kompromisov in brez posredovanja še nečednejših, tako silno narodnih voditeljev, v ti sto enostavno in vendar le edino pravično rešitev, da se najde za vsakega prostor pod solncem, ki mu gre. Pred nami stoje mogočne organizacije, stoje različna društva, ki razpolagajo z veliko močjo — saj so danes na zunaj edini predstavniki narodove moči. Toda kaj, ko ti vse to nič ne pomaga, dragi moj! Ako hočeš drveti z njimi slepo, brez premisleka, ali se ujema vse, kar počno vodje, z nameni in programom organizacije, ako imaš pred seboj za edini cilj to, da brezobzirno prideš na položaj, najsi se radi tega stokrat prodaš tebi docela tuji stvari, potem obstoji majceno upanje, da nekega dne tudi ti prideš v zemljsko kraljestvo. Ako pa si slučajno značajan,

prepričanja poln človek, pa se tvoji nazorji ne ujema z dejanji vseh teh voditeljev, potem ti vstane napis Dantejevega pekla nehote pred očmi. Zapusti vsako nado, o mladenič, da boš lahko živel, ker hočeš misliti z lastnimi možgani — to je danes, v stoletju svobode, očevidno največji greh.

Lepo je pisal zadnjič neki moj kolega v Akademskem glasu, kako se uporablja čudežna beseda državotvornost v naši lepi domovini. Vsi, ki smo to čitali, mu glasno pritrujemo. Žalibog je naša narodna napaka poleg alkoholizma naš grozni, naravnost strahotno razpaseni smisel za denunciranje. Menda se voditelji sami ne zavedajo v svoji okostenlosti in debelo kožnosti, da s svojim početjem in delom vzgajajo vedno nove metode in primere te narodne nesreče. To je najpodlejšše orožje, katerega uporablja kulturni narod, ko se je odvadil odkritega razračunavanja primitivnih narodov, ker je osebno prestrašopeten, da bi se upal s svojim nasprotnikom spoprijeti.

V tem dušnem ozračju se poraja naš novi pokret, pokret, ki je v prvi vrsti pokret mladine. Mladina ne more imeti obzira do raznih vodij, ker so ji tuji z vso nečedno močjo, ki stoji za njimi. — Mladina ne more videti vseh tajnih niti, ki so spredene med vsemi velikimi vodji, niti, ki držijo vse te vodje na vrhu po lepem slovenskem izreku, da roka roko umiva. Ona je že radi tega, ker nima kaj tvegati, lahko brezkompromisna in udarna. Njej je vseeno, ako je oče nekega voditelja brat drugega, ki je za spoznanje boljši od prvega, njej je tudi vseeno, v kakem sorodstvu, denarnem ali krvnem so si mogočniki, katere je ravno ta moč postavila na njihov položaj. Saj smo nedavno brali, kako je poveljeval neki vodja drugega, češ koliko je storil dobrega za njihovo društvo — dasiravno ve vsa naša javnost, da je tisti človek storil vse prej, samo nič dobrega ne. S takimi „fenomeni zaslužnih delavcev“ bo mladina morala temeljito pomesti — kajti en sam tak človek, ki še ostane v vrstah novega pokreta, je diskreditiranje celega gibanja, ker vsak sodi gibanje po ljudeh, ki stoje v njem bolj v ospredju.

Tako je tudi razumeti klic mladine, da morajo stati v prvih vrstah tega novega gibanja samo tisti ljudje, ki si niso ogreli rok v tujih žepih, ki nimajo masla na glavi — skratka, nova imena, preizkušena v borbi za domovino na bojiščih. Ne rabimo nobenih takozvanih pokroviteljev, ki bi nas izrabljali potem v svoje osebne namene, ne želimo nikogar, ki bi hotel z nekoliko denarja zabrisati vse svoje umazanosti, katere je storil in ki so mu prinesle denar, s katerim bi se sedaj

rad opral. Ako mladina ne bo imela občutka, da je to gibanje prosto vseh političnih pustolovcev, potem bo pokret gotovo brez nje.

Stališče mladine, bodisi inteligenčne kot tudi podeželske je, da je sedaj prišel čas za njo, ko bo izpregovorila svojo besedo — toda pod idejnim vodstvom starejših, preizkušenih, ki imajo več pregleda preko dela in kojih beseda tudi nekaj zaleže, kajti mladega človeka nihče ne posluša, naj govori v imenu še tolikih. Strah starih pred njo se skriva navadno za krinko: Saj te ne jemljemo resno, kroti mala — nikar nas ne uči in ne draži! Zato morajo biti voditelji in predstavniki starejši. Prvi pogoj pa je, da so ti boljši in vrednejši kot ljudje, s katerimi so imeli doslej konflikte, sicer se zopet izcimijo različne krajje kupčije, ki vržejo na vse skupaj novo, še gršo senco. Vse interno delo v gibanju, agitacija, poučevanje nevednih je delo mladine, ki ga mora vršiti z veseljem. Saj bo delala v prvi vrsti zase. Gre za njeno bodočnost — ona je v nevarnosti, ne stari, ki so v veliki večini ne samo preskrbljeni, ampak tudi pošteno preskrbljeni. Iz apatije se mora dvigniti ravno mladina, ki je vselej bila gonilna sila vsakega gibanja — danes je po tolikih vzgledih „nacionalnega“ dela mladina na meji med nevarnimi ekstremi, da zapade ali v skrajni revolucionarizem ali pa v popolno apatijo — to je v stanje, ki bi s stališča pronasiranih vodij bilo navadno idealno, ker bi s tem odpadla sleherna kontrola njihovega početja, ki se danes vendarle še nekoliko vrši. Boj je geslo nas vseh mladih, ker zaman nam nihče ne

bo nič dal — kot tudi drugim nihče ni nič dal. Svetla zgodovina naših bratov Srbov nam je najglasnejši opomin k temu.

Ko zaključujem svoje današnje razpravljanje o tem, ali naj mladina nemudoma poseže z vso aktivnostjo v novo gibanje, ali pa prej počaka njegovih sadov, mislim, da sem na podlagi navedenih dejstev upravičen pozvati vse svoje sovrstnike, ženske in moške, da stopijo vsi enodušno in neomajno v novi pokret, ki je v prvi vrsti pokret mladine. Ne samo tisti, ki je brezposeln in obupan, temveč tudi tisti, ki je pri kruhu in ki nima materialnih skrbi — kajti sistem, kakršen vlada nad njim, je neizprosno in more vsak čas prizadeti tudi njega. S svojim moralnim doprinosom h gibanju naj povedo vsem svojim nesrečnim tovarišem, da so tudi oni z njimi, da so vsi v eni vrsti, ne pa ločeni, ker so siti. Brezposelnim tovarišem morajo nuditi zavest, da je oni ravno tako njihovi in da niso pozabili dobe, ko so še skupno stopali z njimi — kajti z n a č a j n o s t je eden prvih pogojev današnje mladine, ako naj se nam nekoč odpre resnično nova bodočnost. Smisel za skupnost, smisel za poštenje in smisel za delavnost — s tem pojdemo v boj. Dolge vrste nas čakajo, da zgrabijo za delo in stopijo na plan. Nihče nas ne bo vprašal, kake si stranke, kakega si prepričanja — da si le vredni novega pokreta, pa je mesto v njegovih vrstah zate!

Tovariši in tovarišice — naša doba prihaja! Lenega čaka strgan rokav — mento našega prvega pesnika buditelja velja še danes. Pozdravljeni!

Kot smo izvedeli ob zaključku lista, bo na velikem zboru „Boja“ v Mariboru govoril tudi predsednik osrednjega odbora Udruženja vojnih invalidov tovariš Božidar Nedić iz Beograda.

Kaj pa delavstvo?

Gospod urednik, dosedaj ste v našem listu „Prelomu“ načeli že vprašanje in odnos kmeta, obrtnika in industrijalca do pokreta „Boja-a“ in obratno. Je pa še stan, v katerem je za kmečkim največ bivših, sedanjih in bodočih bojevnikov, in to je delavski stan. Z gotovostjo lahko trdim, da je za kmečkim ravno delavski največ žrtev doprinesel za osvobodjenje naše zedinjene domovine in da ima ravno delavski stan največ žuljev, na drugi strani pa je najmanj upoštevan in uvaževan. Poglejmo malo поближе! Še-le tista država, ki ima visoko razvito industrijo, stopa v popolnost in pravo neodvisnost. Vendar pa se industrija ne bo prav razvila, ako se pri delu pristransko postopa, če se daje kapitalu in podjetništvu vsa prostost in zaščita, delavstvu pa samo dolžnost in poslušnost. Na papirju je sicer precej lepega, ali kako izgleda v praksi? Zato velja k popolni industriji popolno, svobodno in za-

ščiteno delavstvo. Delavstvo to sme in mora zahtevati od svoje svobodne domovine. Ta pa ga je dolžna upoštevati, saj je poleg kmeta delavec glavni sograditelj in ustvaritelj naše domovine.

Gibanje Boja-a gre za ozdravljenje našega notranjega življenja, za koncentracijo vseh zdravih sil naroda in vseh stanov. Zato je nujno, da mora biti v tej verigi vključen poleg kmečkega in drugih stanov tudi delavski stan. Ako pogledamo danes v vrste delavstva, vidimo neko brezbriznost in nezaupanje, nič prida obetajoče zatišje. Seveda je vse to z ozirom na zadnja leta razumljivo. Žonglirali so z delavstvom naravnost brezvestno.

Zdaj sem zdaj tja, ga je izrabljaj na eni strani kapital, na drugi strani pa razni „delavski“ avanturisti in politiki. Z dneva v dan so se mu prikrajševale pravice in jemala zaščita. Ni se upoštevalo, da ima delavec poleg duše tudi telo in želodec kot vsak drug zemljan.

Mark Twain:

Radosti politične kandidate.

(Zelo poučna zgodba.)

Pred nekaj meseci so me določili v veliki državi New-York za kandidata pri guvernerskih volitvah na listi stranke independentov, t. j. samostojne oz. neodvisne stranke. Moja nasprotnika sta bila Mr. John T. Smith in Mr. Blank J. Blank. V nekem oziru, — tega sem se zavedal, sem imel pred tema gospodoma veliko prednost in to je bil — dober in čist značaj. Iz časopisja se je vsakdo lahko prepričal, da je že davno minil čas, ko sta se imenovana protikandidata še lahko sklicevala na svoje dobro ime. Vsemu svetu je bilo očito, da sta se v zadnjih letih seznanila z umazanimi zločinstvi vseh vrst. V trenutku pa, ko sem se sam pri sebi pobahal s svojo neoporečnostjo in se na tistem veselil, je podminirala neka blatna podzemna struja globine moje sreče. To je bila misel, da bom naslednj moral poslušati, kako se bo moje ime vlačilo in trgalo sem in tja v neposredni zvezi z imeni takih propalih ljudi.

To me je vznemirjalo bolj in bolj. Končno sem pisal o teh svojih težavah svoji babici. Odgovorila mi je:

„Ti nisi v celam svojem življenju zakrivil ničesar, česar bi se moral sramovati — prav ničesar. Preglej časopisje, — preglej vse in boš razumel, kake vrste tipa sta gospoda Smith in Blank, nato pa se

vprašaj, ako imaš še voljo in veselje, ponižati se na njihov nivo ter stopiti z njima v javno tekmovalje.“

Točno ono, kar sem si sam že mislil! To noč nisem zatisnil oči. Vendar, ko sem zadevo od vseh strani preudaril, nisem mogel več misliti na odstop. Mene so izvolili za borca in zato moram v boj. Ko sem pri zajtrku površno pregledal časopise, sem naletel na sledečo notico in moram priznati, da sem se zelo razburil.

„Kriva prisega. — Mogoče se bo gospod Twain sedaj, ko stoji pred narodom kot kandidat za guvernerjevo mesto, potrudil in pojasnil, kako je bilo tedaj, ko je bil leta 1863. v Wakawaku v Cochinchini s 34 pričami obtožen krive prisige, ker je oropal ubogi vdovi-domačinki in njeni jadni rodbini revno banansko njivico, ki je dajala tem ljudem edino hrano in jim je bila edina opora v njih obupni zapuščenosti. Gospod Twain je dolžan tako pred seboj, kot pred celim narodom, za katerega glasove se poteguje, to zadevo pojasniti. Ali bo to storil?“

Okamenel sem od začudenja. Kako grozna, brezsrčna obtožba. Nikdar nisem bil v Cochinchini, ničesar še nisem slišal o Wakawaku! Priznal sem si, da nisem sposoben razlikovati bananskega polja od kengurujal — Nisem vedel, kaj naj storim, bil sem pobit in brez moči. Potekel je dan, ko nisem sploh ničesar ukrenil. Prihodnje jutro je prinesel isti časnik samo sledeče — nič več:

„Značilno. — Opaža se, da Mr. Twain o krivi prisigi v Cochinchini „značilno“ molči...“

(NB. V nadaljnjem volilnem boju me je ta list imenoval dosledno „infamnega krivoprisežnika Twaina.“)

Sledila je „Gazeta“ s sledečim prispevkom:

„Prosimo za odgovor. Ali bo novi kandidat za guvernerja tako ljubezniv, da bo gotovim svojim soimeščanom pojasnil, kako je bilo tedaj, ko so njegovim sostanovalcem v Montani od časa do časa zmanjkovale manjše vrednote, kako so se te dragocenosti vedno našle pri osebi gospoda Twaina ali pa v njegovi „skrinji“ (tako je imenoval omoč iz časopisnega papirja, v katerem je imel shranjeno svoje premoženje), kako so mu dali v njegovem lastnem interesu dober nauk, ga polili s katranom in posuli s perjem ter mu nasvetovali, da stori najboljše, ako izprazni svoje stanovanje. Ali bo to storil?“

Ali je mogoča večja zloba? Nikdar v življenju nisem bil v Montani. (Odslej me je ta list dosledno imenoval: „Twain-a, tatu iz Montane.“)

Z grozo v srcu sem jemal nove časnike v svoje tresočne roke — tako nekako kot oni, ki dvigne posteljno odejo, pod katero sluti kačo-klopotačo. Nekega dne sem čital sledeče:

„Laž je pribita. — Zaprisežene priče Mihael O'Flanagan, Esquire, iz Five-Points-a, nadalje Mr. Snub Rafferty in Mr. Catty Mulligan iz Wa-

ter-Street-a so potrdile, da je nesramna trditev Mr. Twain-a, da je bil nepobitni ded našega plemenitega prvobornika gospoda Blank J. Blank-a radi cestnega ropa obešen, brutalno izmišljena laž, ki nima niti trohice podlage. Za poštene ljudi je ogabno, da morajo gledati, kako se nekateri poslužujejo za dosego političnih uspehov tako podlih sredstev, da posegajo celo v grobove pokojnih in blatijo njih imena. Ako pomislimo na žalost, ki se je s to grdobijo prizadela nedolžnim sorodnikom in prijateljem umrlega, bi nas skoro zapeljalo, da pozovemo užaljeno in razjarjeno publiko, da se sumarično, čeprav nepostavno revanšira zločincu! Toda ne! Prepustimo ga mukam njegove slabe vesti. (Seveda, ako bi zmagala strast in bi se množica v sveti jezi znesla nad obrekovalcem, je jasno, da bi noben sodnik ne mogel obsoditi krivcev in jih kaznovati.)“

Ta pomembni zaključek članka je imel ta uspeh, da sem moral v naslednji noči kar najhitreje skočiti iz postelje in zbežati skozi zadnja vrata hiše, medtem ko je „užaljena in razjarjena publika“ na sprednji strani hiše kar prekipevala — pri svojem prihodu je v sveti jezi razbila vse pohištvo in šipe, pri svojem odhodu pa je odnesla toliko stvari, kolikor jih je le mogla vleči s seboj. In vendar lahko mirno položim roko na sveto pismo in prisežem, da nisem nikdar obrekoval Blank-ovega deda, še več, da do tega dne o njem nisem ne slišal, ne govoril.

„Boj“ je napovedal prelom, da prelomi s preteklostjo, in Bog daj, da bi bilo tako. In tak boj naj napove tudi delavstvo in čimprej, da ne bo prepozno.

Nujno je torej: **V pokretu „Boj-a“ ne sme manjkati delavstva**, z enakovrednim soodločevanjem.

Delavstvo bo pa tudi le po tej poti doseglo položaj, ki mu po pravici gre in ki ga je vreden. Z vsemi stanovi v boj za

dosego čim prejšnjega ozdravljenja, ki ga bomo v pokretu „Boj-a“ gotovo dosegli.

(Opomba uredništva: Ta dopis smo dobili iz delavskih vrst. Dopisnik naj bo prepričan, da se bodo v našem pokretu vedno v polni meri upoštevale koristi in pravice delavstva, ki ima enakopravno in polnopravno mesto pod našimi zastavami z vsemi drugi produktivnimi, koristnimi stanovi.)

Stane Vidmar:

Da se spoznamo in razumemo!

Če stopiš psu na rep, zacvili. Ravno-tako so zacvili vsi tisti, ki so čutili, da jim bo naš pokret onemogočil nadaljevanje nečednih poslov, da jim bo snel krinko z obraza in jih postavil na sramotni oder.

Takoj so se sestali in se sestajajo dan za dnem, kujejo in snujejo načrte in spletke proti pokretu ter se pri tem ne strašijo nobene podlosti. Organizirajo sistematično klevetanje pokreta in posameznih vodilnih članov pokreta. Potom svojih oprod širijo vse mogoče vesti, vendar vedno zelo previdno in zaupno, da jih ni mogoče zgrabiti. Vse to podlo, pa tudi nesmiselno podtikanje pa ni moglo do sedaj doseči uspeha, kot so si ga želeli. Narod naš ima predober čut za presojo ljudi in ve, komu lahko zaupa, kdo dela in govori s poštenimi nameni in kdo ne.

Računati moramo s podvojenjo, organizirano, sistematično kampanjo, računati moramo s poplavo obrekovanj in namigavanj, pa zato pozivamo vse naše člane in pristaše pokreta, da odločno zavrnejo vsaka namigavanja in vsako kleveto takoj zgrabijo, s pričami ugotove in javijo, da bo zadela podle obrekovalce in ovaduhe zaslužena kazen. V tem oziru bodite odločni in nepopustljivi!

Neznansko skrbi naše nasprotnike, kako zmagujemo stroške pokreta in od kod denar za izdajanje „Preloma“. In ker merijo hlače po sebi, ker si sploh ne morejo misliti, da bi šla kaka stvar vendarle brez petičnega botra in brez podkupovanja, subvencioniranja itd., so se pogruntali nekaj virov. Celo bednostni fond so nam prisodili in Bog ve kaj še.

Ne, gospoda, mi nismo vaše baže, mi ne poznamo takih potov, mi bi take subvencije, če bi se tudi nudile, odklonili, ker smo smrtni sovražniki teh metod. Saj nam je bilo ponudeno in to celo brez obveze z gotove strani celih Din 200.000.— za list, pa smo odklonili, ker nečemo biti vezani v nobenem oziru.

Da pa rešimo gospodo skrbi za naše finance, povemo kar čisto odkrito in jasno, kako krijemo vse te izdatke, kje črpamo denar za „Prelom“ itd. Naš pokret nosi znak idealizma in idealisti so vedno tudi požrtvovalni. In iz tega idealizma in po-

žrtvovalnosti naših članov črpamo ne samo moralno silo pokreta, ampak tudi gmotha sredstva, ki jih rabi pokret.

Ko smo uvideli, da je potrebno pokretu glasilo, smo se zbrali, preračunali in izračunali, koliko rabimo. Pa smo se tovariško pogovorili in ocenili. Po svoji moči in možnosti se je vsak od nas obvezal na mesečni prispevek za list „Prelom“. In da je požrtvovalnosti v naših vrstah dovolj, priča dejstvo, da je bil konzorcij za izdajanje „Preloma“ kaj hitro sestavljen in z mesečnimi prispevki članov tudi proračun krit.

Pa smo uvideli, da je izhajanje lista dvakrat mesečno premalo. Šli smo na delo, našli v naših vrstah zopet novih požrtvovalnih idealistov in proračun za tehnik je bil krit. Nekaj pa vrže tudi naročnina, čeprav seveda z naročnino tudi pri tako povečanem številu naklade ni mogoče kriti stroškov tiska.

Pri izdatkih smo seveda zelo širokogrudni in je upravi lista v resnici z rožicami poslano. Če bi ne bilo tudi tukaj toliko idealizma, bi nam že danes uprava odpovedala.

Drugače pa je z uredništvom. To je draga zadeva. Naš tovariš urednik je za svoje ogromno delo bogato nagraden — z brezobzirno kritiko. In kakor on, ravnotako so tudi vsi sodelavci in pisci nagradjeni le z zavestjo, da delajo za dobro, pravično in pošteno stvar.

Hočete še kaj? Da, stroški organizacije, pisarne „Boja“ itd. Nerodna zadeva. V povojih smo, organizacija se še ustvarja, raste in razvija. V tem času so le stroški, pa še nobenih dohodkov, nobenih prispevkov. Povemo kar odkrito, kako copramo. Kadar prispevki organizacij ne zadostujejo, posežemo v žep in zložimo, potrkamo pri naših dobrih članih, pa se stvar uredi. Dela se pa brezplačno, naši odborniki, ki obiskujejo organizacije in hodijo na sestanke, morajo stroške za pot „kreditirati“ itd. Štedimo povsod in pri vsem, pa gre. Gre brez subvencij in podpor, napreduje, raste in se razvija iz lastne moči.

Tako je torej s to našo skrivnostjo. In kako je to mogoče? Zato, ker je v nas trdna vera v bodočnost, neomajna vera v

uspeh, nezlomljiva volja idealistov, neomajno medsebojno zaupanje in poštenje.

In breme je vsak dan lažje, kajti vsak dan imamo več teh požrtvovalnih idealistov, vsak dan se prijavljajo novi tovariši, ki hočejo tudi po svojih močeh mesečno prispevati bodisi za tiskovni sklad „Preloma“, bodisi za organizacijski sklad. Naše podeželske skupine in organizacije so začele tekmovali med seboj tudi v tem pogledu. In tako bo pokret tudi preko vseh začetnih gmothnih težav šel zmagovito naprej, oprt na zaupanje, požrtvovalnost in navdušenje ne samo članstva, marveč cellega naroda.

Vi pa, tovariši borci in bojovníki za poštenje in pravico, podprite po svojih močeh pokret, da bo olajšano delo in povečana možnost gibanja in razvoja.

Dopisi.

Dol. Logatec. Preteklo nedeljo ob treh popoldne se je pri nas vršil javen shod Zdrženja borcev Jugoslavije. Gasilski dom je bil natlačeno poln bivših vojakov iz cele občine in tudi zdaleč. Bilo je okoli 200 mož in fantov. Shodu je predsedoval sklicatelj Maček Franc v imenu pripravljalnega odbora kraj. organizacije Zdrženja borcev Jugoslavije. Govorila pa sta tov. Ivan Matičič, II. podpredsednik osrednjega izvršnega odbora „Boja“, in I. tajnik Vladislav Fabjančič. Ugotovili smo, da je „Boj“ resnično gibanje vsega naroda, predvsem ljudskih množic, da je gibanje borcev težki valjar zgodovine, ki bo utrl cesto k luči, poštenosti in pravici, in da mu ni dobro podstavljati noge. Govornika sta nam do vseh podrobnosti razložila program borcev, to je naš program. Mi ga odobravamo, mi prevzamemo v svoje duše to blagovest odločnosti, ljubezni in vere. Ko bo organizacija pri nas potrjena, bomo vsi bivši vojak vanjo stopili in povabili vse poštenjake, saj hočemo vsi skupaj z združenimi močmi podpirati svojo lastno stvar in korakati skupno — in ne zadnji v veliki miroljubni, neoboroženi armadi borcev Jugoslavije, ki svojo pošteno bitko bojuje z besedami prijateljstva in vstajenja iz teme obupa k novemu življenju ter trdne, nezlomljive vere v zmago bojevnike stanovitnosti.

Dobrova pri Ljubljani. Da je navdušenje za Zdrženje borcev tudi v naši občini, dokazuje ustanovitev pripravljalnega odbora kraj. organizacije Zdrženja borcev Jugoslavije. V pripravljalnem odboru so zastopani zaupniki iz vseh vasi naše občine. Obiskala sta nas v nedeljo tovariša Marinko in Pirc iz Ljubljane, ki sta nas podrobneje seznanila s smernicami našega gibanja. Ko bodo pravila potrjena, bomo takoj sklicali ustanovni občni zbor, na katerega že danes vabimo vse bivše vojake in vse poštene može in fante iz cele naše občine.

Brezovica pri Ljubljani. Že lani smo sklenili ustanoviti skupino bojevnikov. Ker nam pravila niso bila odobrena, smo sedaj sestavili pripravljalni odbor naše nove organizacije in vložili pravila Zdrženja borcev Jugoslavije. Tovariša Marinko in Pirc iz Ljubljane sta nam

razložila pomen novega gibanja, ki se mu lahko z mirnim srcem priključijo vsak pošten človek iz vseh vasi nove brezoviške občine. Prepričani smo, da Brezovica ne bo zadnja v velikem in vsenarnodnem gibanju borcev.

Vrhnika. V nedeljo smo ustanovili dva pripravljalna odbora Zdrženja borcev Jugoslavije, in sicer enega za trg Vrhniko ter vasi Staro Vrhniko, Podlipo, Verd in Sinjo Gorico, drugega pa za vasi Bevke, Blatno Brezovico, Drenov grič, Veliko in Malo Ligojno. Odposlanci osrednjega izvršnega odbora tov. Pirc, Furlan in Marinko iz Ljubljane so nas podrobno seznanili s pomenom in namenom novega gibanja, za katerim stoji tudi cel vrhniški okraj.

Z Gorenjskega. Ali bi morda blagovolili v Vašem cenjenem listu ob priliki priobčiti naslednje vrstice, Samo izraz simpatij so za Vaš pokret, samo dokaz, kako tudi na deželi zasledujemo vsako akcijo za poštenje in moralo v javnem življenju. Drugo tudi, kajpada, pa vendar z občutki, ki jim ne vem izraza, prebiram v „Prelomu“ odstavke, ki so naperjeni proti ovaduhstvu, bolezni našega časa. Veste, da me večkrat zamika, da bi te pasuse iz lista izrezal in brez opazke naslovil na one, ki jim vsebina pritiče. Še denuncijant ne more mirno požreti, če mu oponeseš njegov greh, torej se le zaveda svojega nečastnega posla? O, in če si zdaj borci (za pravico in poštenje!) med drugim stavite tudi to za nalogo, da v kali iztrebite to podlost in onemogočite one, ki so se z ovaduhstvom umazali, potem bodite prepričani, da boste imeli dokaj skrivnih prijateljev! Samo, bodite res strogo dosledni, da še ti podležji ne zaidejo v vaše vrste in ne obsenčijo neoporečnosti vašega pokreta ter s svojo navzočnostjo ne zasejejo nezaupanja v tiste, ki oddaleč zasledujejo dejanja in nehanja! Iz vsakega kraja nam lahko postrežemo z imeni tistih „anonimnih“ rodoljubov, ki jih je politična strast in zagrizenost, ali pa tudi maščevalnost, užaljenost, samoljubje, domišljavost in omejenost pritirala na efijaltsko, judeževsko pot. Da tudi vi tako pišete, da ovaduh nikakor ni elita, steber domovine, marveč rak-rana, se mi nad vse dobro zdi. Ravno radi te ugotovitve o gnojni rani na telesu domovine bi vedel marsikaj zapisati. Pa naj bo! Samo da res prihajajo časi — ne maščevanja, krščanska vera nam ga brani — marveč časi zadoščenja. Potem boš zopet srečna, ljuba domovina, ki razen denuncijantov nimaš anacionalnih ljudi! Kadar bo Vaš pokret začel delati na tem polju, ne samo v listu, marveč dejansko, od osebe do osebe, vam bomo vsi brez izjeme na ves glas hvalili peli. Ne gre to čez noč, ali čez dve, pa samo da je začetek storjen!

Prekurje. Gibanje za ustanovitev krajevnih organizacij Zdrženja borcev Jugoslavije je v naših krajih prav živahno. Ljudstvo se želi organizirati in se poučiti na sestankih o pokretu borcev.

Novo mesto. Kot član tukajšnje krajeвне organizacije vojnih invalidov sem kolektivno včlanjen v organizaciji Zdrženja borcev Jugoslavije in sem z radostnim srcem pozdravil naše prepotrebno glasilo in evangelij „Prelom“, ki sem ga tudi takoj naročil. Z ustanovitvijo nadstrankarske organizacije Zdrženja borcev

(Mimogrede bi omenil, da me je navedeni list odslej vedno imenoval „Twain-a, skrunilca grobov.“)

Naslednji članek, ki me je vznemiril, je bil sledeči:

„Lep kandidat. Mr. Mark Twain, ki bi moral na večerajšnjem zborovanju independentov ali neodvisnežev imeti uničujoč govor, ob določeni uri ni prišel. Pač pa je prišla brzojavka njegovega zdravnika, da ga je povozil voz s splašenim konjem in da ima na dveh mestih zlomljeno nogo. Bolnik da ima hude bolečine itd. itd. in še cel koš podobnih laži. In „neodvisni“ se trudijo, da bi vzbudili vero v to klaverno prevaro ter skušajo na hinavski način vzbuditi videz, da nimajo pojma o pravem vzroku izostanka onega znamenjenega bitja, ki ga imenujejo nosilcem svojega prapora! Sinoči pa se je videlo, kako je neki človek v stanju živinske pijanosti kolovratil v hišo Mr. Twain-a... Častna dolžnost independentov je sedaj, da dokažejo, da ona životinja ni bil Mark Twain. Sedaj jih pa končno imamo! To je zagata, iz katere ni izhoda! Gromko vprašuje glas naroda: Kdo je bil tisti mož?“

V prvem trenutku se mi je zdelo neverjetno, čisto neverjetno, da se je moje ime resnično moglo postaviti v zvezo s tem grdim sumničanjem. Tri dolga leta so šla čez mojo glavo, da nisem okusil ne vina, ne piva, ne kakršnegakoli likerja.

(Značilno za to, kako se človek na vse privadi, naj bo moje priznanje, da sem ostal čisto hladen, ko me je naslednja števila tega dnevnika povišala v „delirium-tremens-Twain-a“ — čeprav sem se zavedal, da me bo ta list z železno doslednostjo do konca tako imenoval.)

V tem času so se pričela pojavljati med mojo pošto številna anonimna pisma. Običajno je bila taka oblika:

„koko paj blo is tisto staro ženo kvasje za en milidar prosila paste jo tko namlatil??“

Pol Pry.“

Ali tudi takole:

„Vi ste zagrešili stvari, ki niso nikomur na svetu znane razven meni — svetujem vam da sprožite par dolarjev izpod palca, če ne jih boste slišali v časopisih od

Handy Andy.“

Tako nekako je šlo to naprej. Lahko bi o tem nadaljeval do onemoglosti spošt. bralca.

Kmalu na to me je obtožilo glavno glasilo republikancev podkupljevanja en gros, vodilni organ demokratov pa je „pribil“ nov slučaj, da sem s podkupljevanjem skušal preprečiti kaznovanje svojih zločinov.

(Ob tej priliki sem pridobil dvoje novih imen: „Twain, umazani koritar in korupcijonist“ in „Twain, zoperni podkupljevalec uradnih oseb.“)

V tem času je postalo kričanje po odgovoru na vse grozovite obtožbe proti meni že tako glasno, da so redakterji in

vodje moje partije izjavili, da bi nadaljnji molk pomenil mojo politično propast. Kot v poudarek njihovega apela je prinesel eden od časnikov prihodnjega dne sledeče:

„Oglejte si moža. — Kandidat independentov ali „Neodvisnih“ še vedno trdovratno molči... Ker si govoriti ne upa! Vse proti njemu naperjene obtožbe so zadostno dokazane, potrjene pa zopet in zopet z njegovim mrtvaškim molkom. Torej je za vse čase za križega spoznan! Oglejte si svojega kandidata, vi neodvisneži! Oglejte si infamnega krivoprisežnika! Tatu iz Montane! Skrunilca grobov! Oglejte si ta propadli delirium-tremens! Tega umazanega koritarja, korupcijonista in podkupljevalca uradnih oseb! Občudujte ga — presodite ga pravilno — potem pa povejte sami, ako ste res pripravljeni oddati svoje glasove bitju, ki si je z ogabnimi zločini zaslužilo niz tako žalostnih naslovov in ki nima poguma, da odpre usta in jih ovrže!“

Resnično, — nikake možnosti ni bilo, najti izhod iz vsega tega. In tako sem se pripravil, globoko ponižan „odgovoriti“ na vse številne, neosnovane obtožbe in na vsa podla ter nad vse zlobna obrekovanja. Toda — s tem nisem prišel do konca, ker že naslednje jutro je prinesel neki list novo hudobijo na beli dan in me obdolžil, da sem zažgal neko norišnico z vsemi bolniki in stanovalci vred, ker mi je baje to poslopje zakrivalo razgled iz okna mojega stanovanja... Objel me je paničen strah!

Nato je prišla obtožba, da sem zastrupil svojega strica, da bi se polastil njegovega imetja in zahtevali so, da se odpre njegov grob in ga izkopljejo. To me je pritiralo na rob blaznosti!

Kmalu so me obdolžili, da sem kot upravnik azila za otroke-najdenčke preiskrbel svoje brezzobo, starikavo sorodstvo in mu poveril prehrano v azilu.

Prišel sem omahovati — omahovati...

In končno (kot vredno krono vsemu nesramnemu preganjanju) so moji sovražniki naščuvali devel malih, koracajočih otrok z vsemi mogočimi odenki v barvi kože in stopnji razcapanosti, da so na nekem ljudskem shodu navalili na moj govorniški oder, se oklenili mojih nog in se drli na vse grlo: „Papa, Papa!“

Obupal sem. Snel sem svojo zastavo in se vdal nasprotnikom. Uvidel sem, da nisem imel dovolj moči, ki so neobhodno potrebne pri guvernerskih volitvah v državi New-York, ter sem preklical svojo kandidaturo.

To svojo izjavo sem podpisal z zagrejenim srcem:

Vaš vdani, nekoč pošten in dostojen človek, sedaj pa

* Mark Twain, i. k., t. i. M., s. g., d. t., u. k. i. k. ter p. u. o.

* Opomba uredništva: Avtor gornje črtice ni ne Slovenec, ne naš somišljenik.

Jugoslovaje je prišlo končno do uresničenja želji in zahtev vseh idealistov — pravih rodoljubov, je prišlo na površje mnenje, prepričanje in sodba onih uglednih, za narod in državo zaslužnih borcev, ki ne poznajo ne egoizma, ne korupcije, ne pohlepnosti po časti, ne zavisti in nevoščljivosti, ne zahrbtnosti in koristoljubnega laskanja, z eno besedo, ki ne gojijo v svojem srcu pri vseh svojih mislih, željah in sklepih nič takega, kar bi utegnilo narodu in državi škodovati, bodisi na ugledu, kakor zlasti tudi na političnem, kulturnem, gospodarskem in nacionalnem razvoju. Organizacija in njene krasne ideje so v jedru zdrave, za vse poštene, pravične in neustrašne državljane in borce zelo, zelo privlačne. Naše ljudstvo je brez razlike stanu in poklica zelo zaupljivo in ima smisel za organizacijo zlasti, če vidi, da sledijo lepim besedam tudi prevdarna dejanja in uspehi pri delu. Kdor pa tega ne razume ali po svojih sredstvih in močeh ne premore, je obsojen že v naprej. Iskreno želim, da bi se to ne zgodilo tudi pri naši novi organizaciji. Ne mislim pa pri tem, česar nas Bog varuj, na brutalno silo, mislim samo na to, da je treba izkoriščevalca in škodljivca naroda in države javno razkrinkati, naj je ta na visokem ali nizkem položaju, v javnem ali privatnem podjetju. Če bomo v tem uspeli, smo dosegli svoj cilj, namen in zmago. To bo najboljša reklama za nas in za naše delo, zgodovina pa nam bo zgradila spomenik, pred katerim se bodo iz spoštovanja klanjale vse naše bodoče generacije, zlasti pa zdrava, v koreninah močna, neusahljiva, po naši volji in želji, z nešteti žrtvami zgrajena, ujedinjena ljubljana domovina Jugoslavija. Prilagam vam izrezek iz izvestja tukajšnje realne gimnazije za šolsko leto 1932-33 z imeni članov podpornikov tukajšnjega dijaškega podpornega društva, kojih imena blagovolite uporabiti za razširjenje kroga čitateljev „Preloma“, z mojo prisrčno željo, da bi v njem zapisane zdrave ideje obrodile med ljudstvom obilen sad. Za tako plemenito, za narod in državo prepotrebno, koristno delo, sem vam na željo po svojih skromnih močeh radi slabega zdravja vedno na razpolago. Odkrita beseda najde tudi odkrito mesto, zato pri nas ni mogoče slišati ali čitati ničesar med in pod vrsticami. Kar duh misli in razodeva, to prenaša naše čisto srce na zlata usta med ljubljani narod. Zato se za preokret močno zavzemam, sem ga že tudi na občnem zboru krajevene organizacije vojnih invalidov v Novem mestu dne 4. februarja 1934 najtopleje priporočal in ga priporočam vsakomur, kdor je blagega srca, čistih in zdravih misli in neoporečne preteklosti. Za vse ostale pa želim, da se spametujejo in skušajo čim prej v vseh čednostih doseči poslednje. Resnica bo v oči, odkritost zožuje krog navideznih prijateljev in znancev. Resnici na ljubo pa povem, da sem dosegel vse uspehe v svojem javnem in privatnem življenju edino le pravičnim potem in z odkrito besedo, čeprav se mi je dostikrat po krivici metalo polena pod noge, kadar sem ščiti, zagovarjal in zahteval tako svoje pravice kakor tudi pravice do bližnjega in do splošnosti. Iz tega mojega trajnega prepričanja računam tudi sigurno v zmago naše ideje, dela in preokreta, zlasti če bomo vsi borci vedno, povsod in ob vsaki dani priliki neustrašni možje na mestu.

Trbovlje. Tukajšnja skupina bojnikov je imela v nedeljo 18. pr. m. člansko zborovanje v gostilniških prostorih g. Volkerja. Velika gostilniška dvorana je bila nabito polna, da, še celo v veži so morali stati člani. Zborovanje je otvoril v odsotnosti predsednika tov. Rateja, podpredsednik tov. Kuhar. Uvodoma je pozdravil navzoče članstvo, posebno pa iz Ljubljane došlega predsednika skupine Ljubljana-Moste, tov. Rozina in predsednika skupine Ljubljana-mesto ter delegata „Boja“ tov. Vidmarja. Nato je podal besedo tov. Miklavčiču, ki je poročal o izvršeni božičnici. Obdarovanih je bilo veliko število revnih članov s čevlji, obleko in živili. Skupina vrši ravno v tem bednem kraju veliko humano in socialno delo. Poročilo je bilo z odobravanjem sprejeto na znanje. Za njim je poročal tov. Rozina o nastanku Zveze Bojnikov in njenem delovanju do razpusta osrednjega odbora. Rekel je, da se je za vzpostavitev osrednjega odbora storilo vse in to krepko pri tem pomagale vse ostale bojvniške organizacije. Žal, je bilo to doslej brez uspeha in tudi še ni upanja, da se bo to v doglednem času zgodilo. Zato pa se je iskala rešitev na drugi strani. Skupine so se sestale in imenoval delegacijo vseh skupin, ki so po njej korporativno priključene organizaciji „Združenja Borcev Jugoslavije“, v Ljubljani. Tov. Vidmar je kot naslednji govornik poročal o „Boju“ ter je zlasti razčlenil čl. 2 pravil v vseh podrobnostih. Dotaknil se je predvsem vseh gospodarsko in socialno perečih vprašanj ter poudarjal, da je Združenje nadstrankarski po-

kret, ki hoče z novimi, čistimi ljudmi stremeti, da se očisti naše narodno gospodarstvo vseh tujih navlak in izkoriščevalcev, ter uvesti bratstvo in medsebojno ljubezen med narodom, v prvi vrsti pa skrbeti, da pride sleherni do poštenega zaslužka. Vsi govorniki, posebno pa tov. Vidmar, so bili burno aklamirani. Vsem pa se je zahvalil predsednik tov. prof. Ratej, ki je medtem prispel in ob pol 12. zaključil tako lepo uspelo zborovanje.

Zvedeli smo, da se kolportirajo po Ljubljani anonimni letaki, ki napadajo neke politike. Podpisani so baje „borci“. Izjavljamo, da nimamo s temi letaki nič skupnega in da ostro obsojamo vsako anonimno razračunavanje. Odgovarjamo samo za lastne izjave, ki vedno nosijo naš polni naziv.

Združenje borcev Jugoslavije („Boj“), osrednji izvršni odbor.

Organizacija.

Iz invalidskih organizacij.

Precej velik del Združenja borcev Jugoslavije „Boja“ tvorijo naše invalidske organizacije. V Dravski banovini imamo 47 krajevnih odborov Udruženja vojnih invalidov, ki jim načeluje Oblastni odbor udruženja vojnih invalidov v Ljubljani. Udruženje invalidov pa obstoja kot enotna organizacija za celo Jugoslavijo, pod najvišjo zaščito Njegovega Veličanstva Kralja Aleksandra I., z osrednjim odborom v Beogradu, 30 Oblastnimi odbori in nad 300 Krajevnimi odbori po celi državi. Predsednik Središnjega odbora invalidskega udruženja v Beogradu tov. Nedič Božidar je bil za letošnje leto izvoljen tudi za predsednika internacionalne bojvniške zveze „Ciamac-a“, ki ima svoj sedež v Ženevi. Naše invalidske organizacije izvršujejo celo veliko nacionalno, socialno in kulturno delo med svojim članstvom. Kakor celotna njihova organizacija tako je tudi delovanje Oblastnega odbora in Krajevnih organizacij v Dravski banovini zelo urejeno,

smotreno in plodonosno. Baš sedaj se vrše po banovini Krajevni občni zbori.

Izmed 47 organizacij jih je približno polovico že imelo občne zore, katerih se članstvo pridno udeležuje. Zborovanja posejajo člani Oblastnega odbora, ki dajejo članstvu različna pojasnila o invalidskem vprašanju in o našem bojvniškem pokretu. Veliko zanimanje za bojvniški pokret je pokazalo že več invalidskih Krajevnih odborov, ker se stalno obračajo na Združenje borcev za podatke glede ustanavljanja organizacij „Boja“ po deželi. Na svojih občnih zborih pa invalidske organizacije enoglasno odobravajo pristop k Združenju borcev Jugoslavije in njegov program in pokret.

Dne 11. marca t. l. ko se vrši veliki bojvniški shod v Mariboru, ima tudi Oblastno invalidsko udruženje svoj letni občni zbor v Mariboru, kjer bodo navzoči vsi izvoljeni delegati in mnogo članstva. Po občnem zboru se pa polnoštevilno udeležijo velikega bojvniškega shoda. Naše tovariše bojvniške opozarjamo, da naj pri snovanju organizacij po deželi stopijo povsod v stik z našimi invalidskimi organizacijami.

Skupina bojnikov Ljubljana - mesto. Prijavnice za skupino se dobe v društveni pisarni, Kolodvorska ul. 8, vsak dan od 10.—12. in od 3.—6. popoldne.

Gospodarske vesti.

Velika Britanija. V januarju uvoz 64.6 milijonov funtov, 10.7 milijonov več kakor preteklo leto v tem času. Izvoz 31.6 milj. to je za 2.4 milj. več kakor lani v tem času. Dne 16. februarja t. l. je bila podpisana trgovska pogodba z Rusijo. Zbornica je izdala zakon, glasom katerega se poviša uvozna carina na barve od 10 na 20 odstotkov.

Češkoslovaška. 12 tovarn, ki izdelujejo pohištvo iz bukovega lesa, stoji pred ustavitvijo obratov in sicer radi nazadovanja izvoza. Skupaj zaposlujejo okrog 10.000 delovnih moči. Le praktična potreba po izvozu bi odvrnila pretečo nevarnost. Brnska industrija volne je v letu

1928 izdelala 19.6 milijonov metrov blaga v vrednosti 910 milijonov čeških kron, poleg tega pa še 7 milijonov metrov blaga v vrednosti 373 milijonov kron. V letu 1933 je bilo izdelanega 10.2 milijonov metrov v vrednosti 271 milijonov, od tega 1.3 milijonov metrov v vrednosti 50 milijonov kron. V letnem poročilu te industrije se posebno podčrtava, da so surovine narasle v cenah za skoro 100 odstotkov napram letu 1932, kar pa pri cenah izdelkov sploh ne more priti do izraza.

Pravila „Boja“.

(Konec)

Čl. 26.

Prestaneek Združenja.

Združenje „Boja“ preneha s prostovoljnim razidom ali z oblastvenim razpustom.

O prostovoljnem razidu Združenja razpravlja v ta namen sklicani Banovinski odbor, ki sklepa, komu naj se izroči imovina Združenja.

V primeru oblastnega razpusta upravlja imovino Združenja odbor Zveze vojnih dobrovoljcev v Ljubljani. Če se v teku petih let ne ustanovi „Boju“ slična organizacija, kateri naj v tem primeru pripade ta imovina Združenja, se vse premoženje izroči Udruženju vojnih invalidov v Ljubljani.

Čl. 27.

Prehodne določbe.

Ko ta pravila potrdi kr. banska uprava za Dravsko banovino, tedaj organizira pripravljalni (akcijski) odbor, ki je sestavljen iz pravila, Osrednji izvrševalni odbor. Ta organizira in skliče potem Banovinski odbor, ki sprejme ta pravila, prične po njih poslovati ter izdela pravilnik za celotno upravo Združenja.

Konec članka „Kinokoncesije v Sloveniji“, ki nam ga je dal v objavo Oblastni odbor vojnih invalidov za Dravsko banovino, nameravamo prinesiti v prihodnji številki „Preloma“.

Uredništvo.

Dežnike - nogavice

na drobno in debelo kupite najugodnejše v tovarni

Josip Vidmar

Ljubljana

Pred Škofijo 19, podruž.: Prešernova 20

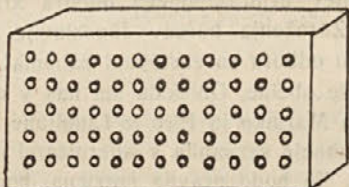
Beograd

Kralja Milana 13

Zagreb

Jurišičeva 8

Zakaj luknjičasta zidna opeka?

1. Zato ker je taka opeka izborna izolacija proti mrazu in vlagi.
2. Zato ker je taka opeka 30 % lažja od polne zidne opeke.
3. Zato ker pri taki opeki prihranite na prevozu in temeljih.
4. Zato ker vam bo stanovanje suho in gorko.
5. Zato ker taka opeka ni dražja a boljša od polne zidne opeke.

Združene opekarne d. d. Ljubljana, Miklošičeva cesta 15

Telefon 27-33

Prospekti in vzorci brezplačno!

Zahtevajte ponudbe!

F. HREHORIČ

Telefon št. 24-04

Manufakturna veletrgovina

Ljubljana, Tyrševa cesta št. 28

Oglasujte v „Prelomu“ in naročite naš list, ker s tem podpirate dobro stvar!

Priporoča se
KAVARNA „EVROPA“

A. Tonejc

Priporoča se

GREGORC & Ko.

Veletrgovina specializirane in kolonialnega blaga

Telefon št. 22-46.

Brzjav: GREGORC.

Zahtevajte specialne ponudbe.

Vsak, ki dela, gradi podlago lastni delavnosti, če daje vedno in dosledno prednost domačim izdelkom

je prva domača žarnica

kvalitativno enakovredna tujim izdelkom

Dobi se povsod.

Prodajni urad in skladišče
Ljubljana, Dalmatinova ulica št. 10
Telefon 33-76. Brzjavi: Jugolampa
Tovarna v Pančevu
Telefon 2-15. Brzjavi: Jugolampa